

שורים בהדרגה, מי למחחרת, מי למדים השחורים של האט-סאם ומי לקהל המשקיף מן הצד.

אימה של בורגנים. כמו האולהוף רלפומה נזהר ורהבן מהסיכת דמויותיו לגיבורים או לנבלים. הוא מקפיד לכל אורך הסרט להזכיר שמדובר באנשים רגילים, ונמנע אפילו מלשפוט את מי ש'משתף פעולה עם האויב או בוגד בחבריו. אולי זה חלק מן הבנאליות של הרשע ומחוסר-הברירה של הגבורה, שאנשים רגילים יכולים לגלוש בקלות רבה כליכך לכל אחד מן הכיוונים.

יש משהו יוצא-דופן בסרט מילחמתי מסוג זה. שאינו מנציח קרבות ענק מסובך כים ואינו מטפל בגיבורי-על עשויים ללא חת. ההתנגדות ההולנדית לנאצים לא נראית, בסרט כזה, כהתקוממות של המור נים היוצאים לרחוב עם קילשונים ואלות לגישה את הכובש, אלא כסירוב עקש ושי-סתי לקבל את הנוכחות הזרה, עם כל הכרוך בכך. ואם המילחמה שורה בן מתאר היא מפחידה, הרי זה דווקא משום שאינה בלתי-נסבלת, ולא קשה להעלות על הדעת כיצד נמצאו אנשים, בכל מיני מקומות, שקיבלו את התנאים החדשים כסתם גזי-רות נוספות שצריך לדעת להיות עימן. למצב זה צריך להעריך עוד יותר את אלה שלא הסכימו להתכופף ברוח, אלא החליטו לעמוד נגדה.

לא פעם כינו את הולנד, בלעג מסויים, אומה של בורגנים. ואכן הצבא ההולנדי המתארגן בגלות לונדון, מסביב למלכה וילהלמינה, הוא מסובך ומבולבל בתוך תהליכים בירוקרטיים שהנפש הבורגנית המסודרת אינה יכולה להסתדר בלעדיהם. אבל הפרטים שמהם מורכב הצבא הזה, למרות ההערות הלעגניות של הבריטים מסביב, והספקות באשר ליכולתם, מת-עקשים ללכת בדרךם. מעין עקשנות של הצב אשר זוכה בסופו של דבר במירוץ נגד הארנבת.

עירום בעיית-גג. האולהוף רלפוי מה, החי היום בהוואי, טוען שהוא כתב את הספר לא לבני דורו שלו, המכירים את התקופה היטב, אלא לדורות הבאים. מתוך תיקוה שלמדו לקח ויראו מה קורה כאשר דור שלם נהג בחוצפה התומית ומקבל סני מילחמתי-עולם במישחק טניס, ומבלי להבחין כלל במה שמתרחש סביבו. הספר, והסרט, הם תהליך ההתסכלות של דור זה, תהליך שעולה ביוקר רב, ורק המאושרים זוכים לראות את סופו. כפי שאומרת הנערה היהודיה ששערויה נגרזו אחרי נצחון בגות-הברית, מפני שחיה, מבלי לדעת, עם משתף-פעולה: "העיקר הוא שנתרתי בחיים, מה שעבר עלי הוא כאין וכאפס לעומת גורלם של אחרים." די להשוות בין גישה זו, לטראומה שנגרמת לגיבורה בהירושימה האהובת, כדי להבין עד כמה יוצא דופן סרט זה בגישתו, מרובית הסרטים על המילחמה או על חוצאותיה, שנראו בארץ.

אין ספק שורהבן, והמפיק שלו, רוב הובר (השניים עבדו יחד שנים ונפרדו רק באחרונה) עשו מה יחס פשרות כדי להגיע לקהל רחב יותר. זוג נאהבים עררי-

נחבואים

ברכבת

היעלמות מיסתורית (סטוד' יו, תל-אביב, אנגליה) — הבעיה עם הגירסות החדשות של סירטי היצ'קוק ישנים, היא שאפשר להשוות למקור. בינתיים, על יד המקור, קשה להם מאד לעמוד. היצ'קוק היה ונשאר אמן בהפעלת דמיון הצופה, שמתח למעשה את עצמו כתוצאה מן הרמזים שסיפק לו הבמאי על המסך. אלה שבאו אחרי היצ'קוק, עושים את המלאכה קלה הרבה יותר לקהל ומגיישים לו את הכל על מגש של כסף. אך בכל זאת, היעלמות מיסתורית (הנקרא במקור הגברת נעלמת) הוא סרט מתח מבדר מאד, מהתלת ריגול ערב מילחמתי-העולם השנייה, המתרחשת כולה ברכבת שיוצאת מגרמניה אל הגבול השווייצרי. סיביל שפארד היא גרושה עשירה, שתויה, ומאד אמריקאית, שטוענת כי ראתה אומנת זקנה יושבת מולה, ורוע אחרי זה נעלמה. אליטה גולד הוא העיתונאי שמתקשה להאמין לסיפוריה המבולבלים, ואנג'לה לאנדסבורי היא הנעלמת בכבודה ובעצמה. מלבדם מאוכלסת הרכבת בכל מיני טיפוסים ססגוניים, החל ברופא מיסתורי, דרך זוג אנגלים שמוטרידים רק על-ידי אליפות הקריקט בבית, וכלה בזוג לא-ישוים, שמנסה להסתתר מעיני זרים.

הבמאי אנתוני פינג' (לא הבטחתי לך גן של שושנים)

שפארד וגולד — הגרושה והעיתונאי

משתמש בכמה מרעיונותיו של היצ'קוק מן הגירסה הקודמת, שאין טעם לפרטם כדי לא לפגום בהנאתם של הצופים. אלא שלהבדיל מאמן המתח הוותיק, פינג' הוא במאי תיאטרון בעיקר, והמצלמה משמשת אותו כדי לראות שחקנים ולא כדי ליצור אווירה או מיסתורין.

אבנים נופלות

נושניים

מטאור (פאר, תל-אביב, ארצות הברית) — הסרט הזה נראה כמו תאונה הפקתית, ניסיון לא מוצלח לשלב בין דוקטור סטריינג'לב לרעידת אדמה, שנפל באמצע, בין שתי החתונות. העלילה מתרחשת, בעתיד הקרוב, מבוססת על מחקרים ונתונים מדעיים שונים, שמצביעים על אפשרות שגוף שמימי (מטאור) עשוי לסטות מן המסלול הקבוע שלו ולפנות ישר אל כדור הארץ. במיקרה כזה, אם הגוף גדול במידה מספקת ומחירותו עוברת מחסום מסויים, עשויה ההתנגדות עם כדור-הארץ לגרום לשואה שתוצאותיה לא יתחשבו בהבדל דת, גזע, מין או השתייכות לגוש פוליטי.

כאן נכנסת לתמונה הגישה הסטריינג'לביית. המערב וה-מיזרח צריכים לשתף פעולה כדי למנוע סכנה משותפת. מובן שיש אי-איומן הדדי, ואי-רצון לבזוז את כלי המשחית של אחד הכיני כדי לחטל את השני, על סתם אבן מתעופפת. אבל התסריט פותר את המשבר באופטימיות של ימי דטאנט אשר חלפו מן העולם.

אשר למרכיב של רעידת אדמה, חלקים מן המטאור מקדימים אותו ופוגעים במקומות שונים, בכדור-הארץ. זאת, כמובן, הזדמנות למחלקת האפקטים המיוחדים להפעיל את כל המיניאטורות שלהם, להרכיב צילומים על צילומים, ולרקוח במעמקי האולפן דימויי אסונות. אלא שקשה להתרשם מאבן המתגלגלת בחלל, אם אין משהו מוכר על ידה, שיתן מושג על גודלה, או על הסכנה שהיא מהווה. רעש, אפקטים ולהבות, אינם יכולים, להרשים באמת, כאשר הם מנותקים לחלוטין מן הדמויות,

קארל מאלדן — מדען בהריסות

גם אם שבלונות, שטרח הסרט לבנות קודם לכן. ולכן, הסצנה היחידה שעובדת היא מנוסתם של המדענים מחדר-המילחמה שלהם, במעמקי-האדמה, דרך מינהרת רכבת תחתית העומדת בפני סכנת הצפה והתמוטטות, אלא שזה האסון הקטן ביותר מבין כל אלה שבהם מטפל הסרט. אשר לרשימת הכוכבים הארוכה שמופיעה כאן, מהקבל הרושם שפרט לסצנה הנוכרת, שיש לכל הסיפור רק עניין אקדמי בעיניהם. ואם הם אינם מוטרדים, מה כבר אפשר לדרוש מן הצופים?

האחרון בפאריז, נורמה ריי.

חיפה — בתי הקולנוע סגורים.

תל-אביב

*** נישואיה של מריה בראון (חזיאן, גרמניה) — תולדות הריפובליקה הפדרלית הגרמנית, ממילחמת העולם השנייה ועד לתחילת השיגשוג הכלכלי, כפי שהם משתקפים בחייה של אשה המנסה לנווט את חייה דרך משברי התקופה. בימוי ומישחק יוצאי דופן.

*** תוף הפח (בן-יהודה, גרמניה) — עיבוד קולנועי לסיפורו המפורסם של גינתר גראס, שגיבורו הוא ילד המחליט בגיל 3 שהוא מסרב לגדול ולשתף פעולה עם המבורגים. רק חלק מן הרומן מצליח להגיע אל המסך, אבל כמה מן הסצנות מרשימות ביותר ומעבירות היטב את ה'מר של גראס.

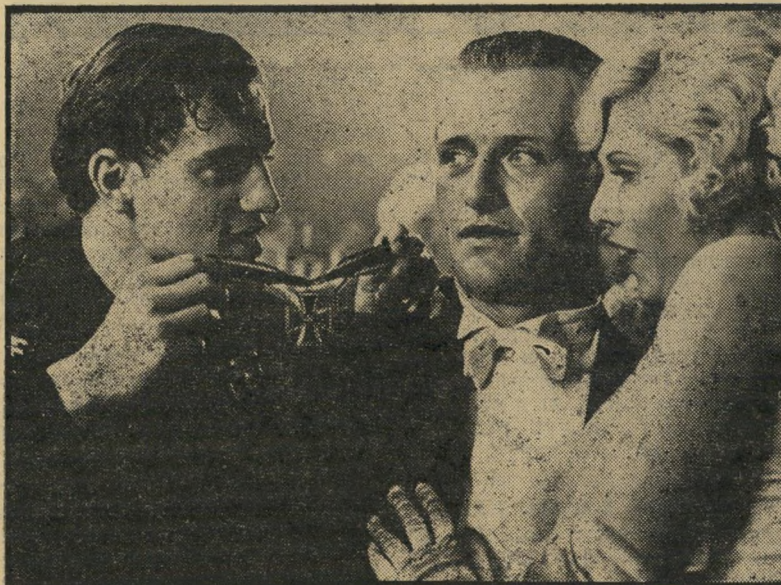
*** הכריחה מאלקטרו (זו, אר-צות-הברית) — שיחזור אבריה האחרונה מכלא אלקטרו, לפני סגירתו. הבמאי דון סיגל והשחקן קלינט איסטווד משתמשים בסגנון תמציתי, שאינו מבזבז אף תמונת ואף תנועה, כדי להעביר הן את אוירת המקום והן את תוכנו הבריחה. כצורה בהירה והמרתקת ביותר.

מים בחלון של עליית-גג, בחצר המלכה וילהלמינה, זה אולי מראה מלבב ומשעשע, אבל לא האמצעי המעודן ביותר לשי-כירת המתח. יתכן שסרט כמו פאסטורלה 43 (שהוצג בשבוע ההולנדי האחרון), מיטיב יותר לדבר על הנפש ההולנדית, ועושה שימוש מתוחכם יותר בשפה הקול-נועית. ורהבן מעדיף שפה פשוטה יותר, ואולי משום כך הוא ידוע כבמאי המצליח ביותר של התעשייה ההולנדית. מבחינה מיסחרית, זאת, מבלי להפחית בהצלחה ה'ביקורתית של סרטיו. סרט מוקדם משלו, תורקיש דלייט (בתרגום מדוייק רהט לו-קום), למרות שכלל סצנות נועזות ביותר שגרמו לאיסורו בישראל על-ידי הצנזורה, היה מועמד לפרס האוסקר. הפעם, אין בעיות עם הצנזורה, ואם גם הקהל לא יעשה בעיות, אולי יהיה סיכוי לראות קצת יותר סרטים הולנדיים בארץ.

תדריך

חובה לראות

תל-אביב — תוף הפח, הכריחה מאלקטרו, נישואיה של מריה בראון, שיער, הנער, הירושלים — הנער, שיער, הטננו

דוסטור האואר (במרכז) בתפקיד האזכהוף רלפומה החבר הטוב, החבר הרע והמסיבה